

CUM D E O !
DISSERTATIO INAUGURALIS
offerens
Z H T H M A T A Q U Æ D A M
EX SPATIOSO AC FRUCTUOSO PHILO-
SOPHIÆ AGRO EXCERPTA.

Quam
Divinâ Providentiâ sic disponente
&
*Amplissimâ Facultate Philosophicâ in Regia Academia
Aboënsi approbante,*

S U B D I R E C T I O N E

Reverendi & Praclarissimi V I R I ,
D N . M . A B R A H A M G . T H A U V O N I L,
Phyiol ac Botanol. Professoris Pub., Pastoris in Lundâ vigilant.
hospitis, præceptoris ac promotoris sui gratâ mente &
tatem devenerandi:

*Pro Gradu & Privilegijs Magisterij Philosophici re-
portandis, placida Philosophantium censura exhibet.*

A N D R E A S H E I N R I C I U S
Wiburgo - Carelius.

*Ad diem Maji Anno 1657 loco & horis ab 8 consuetis.
August. lib. 4. de Trinit. c. 6.*

*Nemo Christianus contra scripturam, nemo pacificus contra Eccle-
siam, nemo probus contra conscientiam, nemo sobrius contra ra-
tionem aliquid statuit aut defendit.*

A B O G I Ä

Excudebat PETRUS HANSONIUS Acad. Typ.

Illustrissimo & Generosissimo Heroi ac Domino,

DN.GUSTAVO Horn

S. R. M.^{tis} Regn:q; Sveciæ consiliario dignissimo, totius Militiæ in magno Ducatu Finlandiæ Generali Magnanimo; nec non Generali ibidem Gubernatori eminentissimo.

Libero Baroni in Marienburg/ Domino in Kankas Porkala/Bergsundh & Sondnæs.&c.

*Musarum favori propensissimo,
Domino ac Patrono meo magno:*

Salutem & omnigenam rerum gerendarum prosperitatem quam devotissimè à Deo precor.

Intra res alias prædicatione dignas est proverbium; Vino vendibili non opus suspensâ hederâ: quad veriverbum optimo jure T. Illma Gen:ti ob res innumeratas præclarè ac beroicè ab ipsa juventute gestas, accommoda-

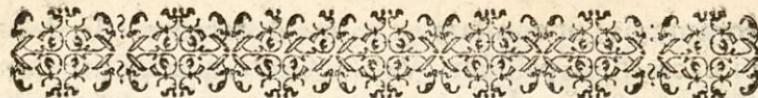
modari posse arbitror. Quot sunt T:^z Ill. G.^{tis} her
oica facta extra patriam plurimis in provincijs præ-
stata & diuulgata? testetur ipsa Germania. Quot sunt
in patria ejusq; limitibus defendendis visa? testetur in-
ter alia Ingria & Carelia; quas hisce periculosisimis
arctissimisq; temporibus contra Muscoviticos insultus,
machinationes ac varias tentationes elapsa præsertim
estate masculè defendisti, hostē fortiter oppugnasti, op-
pugnatum viriliter fugasti, fugatum manu victrice
prostrasti. Tuosq; salvos reduxisti, faxit Deus Eccle-
siæ & Patriæ bono diu! Hæc & plurima alia (per
inplantatum acquistatumq; heroicum animum) in Togā
& Sago exanthlata, Mars & Ars, virtus ac ans-
tiqua generis prosapia T.^{am} Ill.^{mam} G.^{tem} ad sumum
veræ virtutis culmen erexere; totiusq; Finlan-
diae omnes ac singulos ordines regimini directioniq;
T.^z Ill.^m G.^{tis} subjecere. Et ut T.^a Illma Gen^{tas} o-
mnium, ita meis (infimæ sortis) calidissimis votis
hanc provinciam accessit; utq; singulos T.^{am} Ill.^{mam}
G.^{tem} Juà debitâ ac diversimodâ servitute salutare
video, nuperrimeq; vidi, ita & ego humilimâ subje-
ctione suasu mibi faventium T:^z Ill.^z G.^{ti} Aca-
demico quodam exercitio gratulari ac eoipso T:^z Ill.^m
G.^{tis} indubitate promotioni me indignum recom-
mendare, nullus dubitavi. Salve igitur Illustris-
sime ac Generofissime Domine! Ave Heros

exoptatissime! fave Gubernator Clementissime!
flebat Te Deus ad consilia in suscep^to negotio
saluberrima! ut patria pacata, verbo Dei sincero
lucida, victricibus armis tuta, ac provincijs
aucta ad adventum Christi, maneat & floreat!
Vive Heros victoriosissime! Vive G U-
STAF Horn Dux inclite! benedicat tibi Je-
hovah & custodiat Te, lucere faciat Jebovah
faciem suam super Te & misereatur Tui: attollat
Jehovah faciem ad Te & det Tibi pacem. Surge Je-
hovah! Surge Deus exercituum! dispergantur ini-
mici Finlandiae tue, & fugiant odio habentes eam a
facie Tua. Hic etiam terq; quaterq; nominatus Je-
hovah T:z Ill:mz G:z tis Illustrissimæ Thalami consorti
totiq; familiæ ex alto benedicat, Angelicisq; semper &
ubiq; tegat copijs. Amen. Aboe die 15 Maij, Anno
1657. quem & multos alios T:z Ill:mz G:z tis felicissi-
mum calidis suspirijs voveo!

T:z Ill:mz G:z tis

Subjectissimus

ANDREAS HEINRICIUS.

Ad sis altissime ac mitissime JESU!

THEOREMA

I.

An Substantia habeat contraria attributa? Neg.

Hatemur substantiam nequaquam recipere contraria attributa essentialiter juxta illud: *Substantia nihil est contrarium:* Sed illa contrarietas quæ exinde emergit totaliter accidentibus adscribenda est. Ex hoc axiomate Aristotelico Calvinistæ contra Majestatem Christi hunc in modum argumentantur: Si humana Christi natura est omnipotens, omniscia &c. igitur aut ea non est creatura, aut substantiam recipere contraria attributa necesse est; sed neutrum dici potest, E. Etenim esse omnipotentem & creaturam sunt planè attributa contraria quæ de eadem substantia nequeunt dici citra ejusdem destructionem. Sed huic Calvinistarum Allæosi obviam imus ac dicimus carnem Christi considerarii dupliciter vel quoad *Essentiam* vel quoad *subsistentiam*; secundum illam est nobis similis, secundum istam verò planè dissimilis; quæ duplex carnis Christi consideratio duplice arguit ejusdem statum scil. *Physicum* & *hyperphysicum*. In illo caro Christi est secundum *Essentiam*; in hoc autem secundum *subsistentiam* sive *Unionem Personalem*. Unde *Attributa* sunt vel *essentialia*, quæ ab ipsa *essentia carnis Christi* promanant & cum omnibus hominibus sunt

communia; ut constare ex anima & corpore, esse finitum, creatum, passibile. Vel Personalia, quæ ipsi propter unionem Personalem tantum competent, ut subsistere in Persona filij Dei infinita, esse vivificum, sanguine proprio homines è peccatis emundare. Hinc regula theologiae contra Calvinianos: Sèpè sit ut substantia aliqua non admittat quadam attributa in statu Physico, quæ tamen rectissimè de ea enunciari possunt in statu hyperphysico considerata.

II. An detur universale extra intellectum?

Aff. dist.

Non controvertitur hic de Ideis Platonicis quas Plato & nonnulli alij ante individui constitutionē existere dixerunt. ita ut materiae antea preparatae idea se aliudè nescio ex quo loco descendens, implicet; & demum facta corruptione materiam deserens ad suum locum, in quo magna est idearum congeries, vicissim volitet: sed disceptatur in hac positione: An Universale in rebus inventatur antequam mentis operatio aliqua accedit? Quod adstruimus secundum esse materiale & incompletum seu potentialē omnino in rebus inveniri, ut etiam habet definitio Universalis: Universale est id quod aptum natum est esse in pluribus. Verum quoad esse formale & completum seu ut Fonseta loquitur, quoad existentiam Universalitatis, negamus.

III. An visio fiat *ναρ'* εἰσδοχὴ i. e. immisive

sive per specierum receptionem? Aff.

Sunt qui visionem fieri autuant *ναρ'* εἰσπομέτω seu εἰσγοντι εmissivè, ita ut radij ex oculis diffundantur ad objecta, Et hujus sententiæ Patroni præcipue Euclides, Stoici, Ptolomeus & Galenus existunt. Pythagoras verò cum Platone in hanc dilabitur sententiam, quod visio fiat *ναρ'*

errat yea per cotradictionem, i.e. per emissionem & receptionem radiorum; quam Pythagoras vocavit *αντανταλασση*, mutuam reflectionem. Sed cum hæ sententiae ē recto veritatis tramite recedant, scq; principijs *Physicis* ac *Opticis* diametaliter opponant, nobis *zētūas* nostri affirmatio arridet. *Physici* visionem fieri docent ibi ubi est instrumentum visionis; nam sensatio non sit extra sensorium. At instrumentum visionis sunt humores & tunicæ intra oculum. E. necessum est ibi fieri visionem. Et ut omnes sensus species suas recipiunt, auditus sonum, olfactus odorem, ita visio speciem visibilem. *Optici* quoq; tradunt oculum esse speculum naturale naturamq; ejus receptivam specierum. Item visibile excellens lædere vitum, ut in nimio splendore so lis videre est. *Ratio* etiam plurimorum *φυλέων* svadet impossibile esse ut radij ex oculo emittantur per aërem ad solem usq; vel ad stellas fixas.

IV. An anima hominis sit ex traduce? Aff.

Regiam ac egregiam, verum intricatam & obscuram quæstionem ex prato *Physico* in cibrum veritatis ponere perplacet; & quoniam lis magna & disceptatio insignis est hac de re inter doctos: Num *Anima* sit immediate a Deo? An simul cum semine propagetur & deferatur a Parentibus ad liberos? proindè pro nostra roboranda sententia primum scripturam nobis adstipulantem citemus. 1. Adam legitur Gen. 5. genuisse filium ad imaginem & similitudinem suam. E. totum ex se genuit hominem, quoniam non in corpore solum, sed etiam in anima & quidem primariò consistit individuorum humanorum similitudo. Quid enim aliud denotet vox generationis ibi nisi formæ introductionem, & quid formæ intro ductio

ductio nisi communicatio generantis naturæ seu essentiæ cum genito? Et unde tandem essentia ipsa nisi ex ambabus partibus, anima & corpore conflatis, resultet? (2.) Gen. 46.26. refertur animas filiorum Israël, quæ cum Jacobo in Egyptum ingressæ sunt, egressas esse de fœmore ejus atque decimatas ut Heb. 7. v. 5. 9. & 10 habetur. Jam quod de fœmore genitoris egreditur & insuper in eo decimatur, illud omnino ex eo propagatur; at animæ filiorum Israël sunt & egressæ & decimatæ. E. & propagatae. Plura Testimonia divina ut Ps. 51.7. & Gen. 2,22. &c. id ipsum quoq; clarissimè evincunt, quæ ipsi servamus conflictui. Rationes autem quibus hæc sententia statu minatur sunt sequentes. 1. Si aliundè quam ex traduce esse esset anima, homo non totum sed dimidium generaret hominem, materiam videlicet & non formam; ob quam tamen potissimum dicitur homo. Quod quam absurdum sit nemo non videt; sequereturq; id quod multò absurdius bovis generationem hominis generatione esse perfectiorem & nobiliorem; cum bos totum generet bovem, homo v. tantum dimidium hominem. (2.) Si anima non traheret ortum ex traduce, nulla dare tur peccati originalis propagatio. Sed consequens absurdum E. & Antecedens. Consequentia probatur: quia peccati originalis subjectum est ipsa anima, eaq; si à Deo crearetur, vix fieret obnoxia peccato, cum omne quod à Deo creatur id bonum & ab omni peccato immune est. (3) Si anima indies crearetur, creatio non cessasset septimo die, sed cessavit. E. Minor patebit. quia Deus septimo die cessavit ab omni opere creationis. Quare statuimus non corpora solum sed & animas ex parentibus propagari in sobolem salvâ manente genitorum

torum essentiâ, non secus ac eandem una accenditur ab altera non diminuto lumine alterius candelæ.

V. An purum elementum possit esse nutrimentum? Neg.

Pro affirmativa militant observationes quædam Historicæ Aristotelis, Plinij & aliorum, qui pyraustam dicunt in igne generari & nutriti ita ut extra ignem in ærarijs fornacibus Cypricis mox emoriatur. Talpas ac serpentes terram comedere testis est Plinius lib. 10. Natural. Hist. c. 72. Et Gen. 3. v. 14 habetur, quod serpens propter seductionem primorum parentum sit maledictus ita ut pulverem comedat cunctis diebus vitæ suæ. Sed cum hæc argumentorum pondera non tam valida sint ut nequeant rescindi, ideo primò notamus elementa dupliciter considerari; vel ratione *& r̄ias*, sic nutritre nequeunt: vel ratione *& ex r̄ias* ut sunt elementa b. c. subiectum mistionis, & sic quodammodo nutriunt. Secundò dicimus dicta animalia non ex igne generari, idq; facere vaporem & exhalationem in ejusmodi locis; neq; ignis potest dici causa principalis generationis, cum penes animam imperium nutritionis & augmentationis sit: serpentes quoq; & nonnulla alia animalia non nisi terrâ mistâ vescantur..

VI. An secreta credita ullo modo liceat effari?

Aff: dist.

Non est quaestio de secretis Ministero Ecclesiæ in confessione concreditis quæ Magistratui aut alijs scisentibus non sunt revelanda, quia sub sigillo confessionis ipsi sunt commissa, nec confessionarius eo respectu est minister Magistratus, per quem hominum delicta reciscunt, sed

minister Dei, cuius etiam personam agit in actu confessionis: verum secreta nobis ab aliquo insinuata, si quæ novimus minari pericula Patriæ, Magistratui, Parentibus, Præceptoribus, nostratis vel cuivis proximo nocitura quoad vitam, famam, facultates &c. reticenda non sunt, quia magis patriæ ac Reipub. obligamur, quam cuiquam privato. Tenemur quoq; à Magistratu & superioribus cum & vitæ nostræ discrimine, pericula (si in nostra id sit potestate) amoliri; jubemur etiam lege divinâ proximum & que atq; nos ipsos diligere & vitæ, famæ atq; facultatum pericula, quantum in nobis, ab ipso avertere: præsertim si ejus vel probabiliter constet innocentia.

VII. An Clerici subiecti debeant esse potestati seculari? Aff. dist.

Consilium Constantiense ac Tridentinum: nec non Bellarminus & Bonifacius, immò omnes Pontificij uno ore exclamant Clericos nequaquam ullo modo esse subiectos seculari Magistratui; sed cum omni careant fundamento & falsa nitantur hypothesi, ideo tutò statuimus omnino Episcopos ac Ecclesiæ Ministros potestati civili in foro soli temporalibus vñ. rebus subiectos esse debere; ad quod varijs argumentis & quidem (1) Definitione subditorum ac præcepto generali obedientiæ obligantur, ut Rom 13. v. i. exstat: Omnis anima potestatis supereminentib; sit subiecta. (2) Exemplis sacerdotū in V. Testamento. Sic Salomon depositit Abjatharum i. Reg. 2. Josaphat quoq; sacerdotibus dedit potestatem instaurandi cultum: immò Christus ipse subjectionem & obedientiam præstítit Magistratui. (3) Ratione Possessionum ac tributorum, ut salvator Matt. 22. reddite Cæsari

Cæsari &c. (4) Observantiā legum civilium & eausarum
criminalium &c. ut habet Nobilis. D. D. Gyllenst. in
Disp. 10 de merè subditis.

VIII. *An princeps in acie stare debeat? D.*

Duce sive Principes sunt vel *Primarij*, qui summæ
rei imperant, suisq; auspicijs & ductu rem gerant: vel
secundarij, qui imperantis alterius nutu sive iuslū impe-
rant. De prioribus illis inter politicos movetur quæstio
num tempore belli prælijs interesse atq; in acie stare de-
beant? sunt qui affirmaat & principem pugnæ interes-
se valde conducere contendunt, dicuntq; milites vehe-
mentiores esse ad præliandum cum Ducem secum cera-
tare videbunt: nam princeps in exercitu est tanquam
numen quoddam, ex quo milites spiritus capiunt fortes.
Sunt etiam qui negant non expedire Reipub. Princi-
pem interesse prælio, cum in bono imperatore non tan-
tummodo salus sed etiam periculum uersorum ver-
setur, & capite humi jaceente totum corpus jaceat; sæpè
etiam captivus abducitur & Regni facultates pro ipso
redimendo exhauriuntur. Tutius igitur ut Princeps
de se sit sollicitus & bellum per vicarios suos administra-
ri curet, quemadmodum Augustus & Justinianus feceré.
Davidi quoq; in prælium contra Absolonem filium,
qui occupaverat regnum, egredi volenti Populus re-
spondit: Non exhibis: quia tu unus solus pro decem mil-
libus computaris &c. 2. Reg. 18. v. 3 & 4. Interim hoc
unicum notatu dignum esto: Quod si status imperij aut
salus provinciarum in discrimine versetur & de univer-
so Regno sive Principatu contendatur, non longè Prin-
cipem è suis esse debere expedit Tacit. l. 4. Hist. Mi-
nora tamen bella minoribus Hucibus sunt deleganda.

IX. An sponsalia dirimi possint? D.

Sponsalia sunt in duplice differentia. *Alia vera legitima & rata*, quæ purè sincere & absq; conditione faciunt aut ullo impedimento sunt; ubi ille inquit stipula latâ manu: ducam te foemina in uxorem: illa, nubam tibi: & ita peraguntur coram honestis testibus, eorum insimul, quorum interest, pleno consensu. *Alia viceissim apparenter vera nuda solummodo promissa*, nec firmiter obligant cum optimè possint, quamvis temerè non debeant rescindi. Et hæc sunt varia suntq; vel (α) *Purè quæ viceissim sunt trium generum*, *Primi generis* nunquam rata sunt: ut sunt (1) *Incestuosa* cum affinibus ac cognatis inter gradus prohibitos contracta, Lev. 18.v. 6 & seq. (2) *Ea, quæ sunt cum Eunucho aut aliquo alio contagioso morbo affecto*. *Secundi generis* etiamsi initio fuit invalida, firma tamen postea fieri possunt. ut (1) illa quæ metu (ut vocant) reverentiali extorquentur. (2) quæ errore personæ sunt. (3) *Clandestina*. *Ista optimè confirmantur modo contrahentium & parentum sive illorum qui parentum loco sunt, voluntas adsit*. *Tertiij generis* initio quidem valent, postea tamen ab ipso Deo & hominibus dirimuntur. *Quod fit (1) si virtiata pro virginē desponsabitur*. (2.) si gravida ab alio censetur; nam neq; Pamphilus illam recipere voluit, quam ab alio prægnantem putabat. Josephus quoq; vir justus volebat Mariam clanculum dimittere cum gravidam intellexisset Matt. 1. 19. vel (β) *Conditionaliter*: *Et hæc sunt vel honesta*: ut duco te in uxorem si parentes consentiunt; vel *Turpis*: si invenero te virginem, vel *impossibilis*: si senectam, canos & rugas deposueris. *Talia non certam matrimonij obligationem præstant*; quia qui conditionem adjicit in incertum loquitur. Atq; hæc

hæc fuere pro re nata recensenda, & quidem non nos
stris sed antecessorum rationibus. Nihil enim ferè aliud
(verba sunt subtilissimi Scaligeri Exercit. 256. pag. 291)
quam ex alienis picturis eradimus colores ad nostra opera.
Et quia Augusti Cæsaris Poëta ille Lyricus lib. 1.
serm. satyr. 1. scitè admodum ac eruditè canit monetq;
hunc in modum:

Est modus in rebus sunt certi deniq; fines,

Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

igitur & hujus Disputationis hic modus hic finis esto.
Deo itaq; Trinuni omnium rerum principio ac fini sit
honor & gloria in seculorum secula...

C O R O L L A R I A.

I.

AN honoribus homo Christianus & maximè
Theologus studere possit, cum toties in
scripturis humilitatis præceptum reperiatur?
Aff. dist.

2. An Crater Philotesius, Græcis οὐαρη̄ς αγα-
θοὶ δαιμονοὶ, quo in convivijs amicitiae concilis-
antur, sit probandus? Neg. d.

3. An Minister Ecclesiæ ob conciones vehe-
mentiores coram Magistratu politico in jus
vocari possit? Neg. d.

4. An Minister Ecclesiæ à confitente aliquid
honorarij loco (vulgò Christpenning appell-
lant) accipere possit? Aff.

5. An tecto capite orare deceat? Neg. d.

6. An prædictionibus astrologicis bona cum conscientia confidere possumus? D.
7. Licerne bona cum conscientia certos obser-
vare dies & ex ijs dereb' futuris divinare? Neg.
8. An absq; peccato per sortes de rebus ignotis
aut futuris facere possumus judicium? N. dist.
9. An divinationes sive prædictiones de ana-
grammatibus, nominibus & corporis humani
partibus fiant absq; peccato? Neg.
10. An Unguentum armarium (Sveticè Wapen
salva) & linteum ligatorium (sveticè Banduf)
sint licita? Neg.
11. An fides Historica sit habitus θεός δοτ@? N.
12. An subjectum fidei sit intellectus? Aff.
13. An Ecclipses hoc tempore sint frequentio-
res quam olim? N.
14. An Luna tantum habeat luminis in novilu-
nio ac in plenilunio? Aff.
15. Vivane præceptoris vox, an verò lectio
authorū privata plus habeat ἐργείας? Aff. prius.
16. An hosti potius foris an verò intra limites
occurrendum? Aff. prius.
17. An judicium & dispositio pertineant ad so-
lam Logicam? an verò ad Disciplinas omnes?
Aff. Dist.
18. An inventio & judicium rectè distingvan-
tur? Aff. In

Ingenio, Eruditione atq; moribus egregiè incla-
rescenti Viro - Juveni,
DNO. A N D R E Æ H E I N R I C I O,
Philosophiæ Candidato benè merito, pro
Magisterij gradu pulchrè disputanti :

ARdua protrudit meritis encomia *virtutis*,
Claro Musa suum cultorem atq; ornat ho-
nore,

Semper. Sic partos gratorni ANDREA suavis,
Ac faustos voveo nomen titulosq; Magistri!

Ut ut occupatissimus, animitus tamen
hocce vergas ijj. @ gratulabir

Michaël GyllenStålpe/ &c.

Ad egregiè differentem D. Candidatum, futu-
rum patriæ ornamentum & columen..

Diceris Andreas, docto Te famine prodis,
Fortis es Andrea, nomen & omen habes.

Antiquâ votorum formulâ

L. M. Q.

AXELIUS KEMPE.

Γίγνεται ἀνθρώποι συνθή καὶ γενή δὲ αἱ Θλοι τῆς γένεσος,

Ἄφθιτον ἐν κόσμῳ αἰὲν ἔχοντες ὄντος.

Πάργιδα σοὶ ληπταὶ τε πόλιν καὶ μὲν τὰ βραβεῖαν

Γίγνεται δὲν Χαριτῶν, αὐτῷ δημητρίου.

Ἐν Χοροῖς ἀλλὰ βίαιοι τε κακῶν ἐκτόσιοι ἀπάντων,
Ἄφθαρτον σέφανον, δώματα λάμπρα Θεῖ.

Εἰ περὶ τοῦ φυσικοῦ
τῆς φιλίας ἔνεκα εἴη.
Μάρτιον @, Μιλτόνιον @.

Multi Sicelidūm satagunt comitarier agmen,
Et docti titulo dicier inde volunt;
Aspera sed renuunt sectari compita Musæ,
Quos revocant fastus, otia, vina, venus:
Ast nucleus cupiens, juglandem frangat, oportet.
Deliciae Eusebiæ, Pieridumq; decus
Andrea, salebras felix tu has vincere nosti,
Sectatus varios Aonidumq; choros
Gnaviter à pueris, fateor, vel teste Wiburgo:
Unde tibi meritò pulchra corolla datur..
His precor ut Numen, donum quo te auxit Aböæ,
Nominis in laudem vertat ad usq; sui !
Quis studuit decorare tuos mea Musa labores,
Cosule, quæso, boni, candide amice, Vale!

His

Venerando ac præstantissimo Dn. Can-
didato, studijs, vitâ & fide
mihi hæcenus conjunctissimo,
desideratissimo, infucatam de-
clarare volui amicitiam,

Marcus G. Helsingius.

